

Jak ze závisti byla nenávisť, z nenávisťi prozřetelnost a z prozřetelnosti plot, aneb Továrna na absurditu

Valentýna Lipovská

Naše fenka má jeden velmi nelichotivý zvyk. S oblibou sedává na okenním parapetu a pozoruje nás, tvory lidské, kterak se neustále v našem obydlí přeskupujeme. To, že přichází zima, poznáme podle toho, že pes začíná k parapetu pomalu přimrzat. Jakmile je nutno psa podlévat horkou vodou, aby z parapetu mohl seskočit, víme, že čas adventní postoupil dále a na dveře klepou Vánoce. Letos Vánoce moc neklepaly, vlastně se neobtěžovaly ani zamlžit kukátko. Tradiční prosincová atmosféra si dávala načas a krajina také nejevila známky toho, že by se po ní proháněl svatý Martin na bílém koni. Martin, zřejmě značně ztrhán monotónní prací, osedlal tlustého, zabahněného vepře a vyjel si do dusivého pošmoura, které se u nás usadilo jako tetka, která se po své nechtěné návštěvě stále nemá k odchodu. Nebo Martin koně propil, husu zastavil a prase má na splátky, přeci jen jednou musel na to víno doplatit. Ale ekonomická krize světova je to poslední, co by v dnešních dnech obtěžkávalo naši mysl. Místo klepajícího tedy za dveřmi zaujal pošťák s doporučeným dopisem, v němž stálo, že zemřel náš nemocný dědeček Alois. V rámci jeho poslední vůle jsme tedy po pohřbu sezváni do dědečkova domu, kde bude prostřednictvím pověřeného činitele rozděleno dědictví. Dovolila bych se pozastavit nad užitím výrazu „pověřený činitel“. Jedná se totiž o mého bratrance Eman, který má sice vystudované všechny potřebné školy, to se mu musí nechat, ale z důvodu minimálního zájmu o jeho služby, který se konstantně drží na bodu mrazu, má ve své kanceláři trochu potupný post. Za normálních podmínek by byl Eman vyhozen, jelikož způsobil řadu nemilých situací a nedorozumění, které firma, v níž pracoval, složitě řešila a zákazníkům tučně finančně kompenzovala. Ze své kapsy Eman škody hradit nemohl, nic neměl a stále bydlel u maminky, která si své třicetileté dítě náležitě vydržovala. Ale jen tak bez úhony z toho bratranec vyjít neměl. Jakou náhodou se zrovna v kanceláři pokazil kávovar a tak jeho místo měl Eman okamžitě zaujmout. Těžko říct, zdali to bral jako degradaci či povýšení, každopádně se tak stal z notáře kávovarem. Svou původní kariéru ale do žita házet nehodlal. Když nejdou zákazníci k Emanovi, musí jít Eman k zákazníkům. A tak zhruba před měsícem udělal velké nájezdy na tu malou hrstku příbuzných, která v rodině zbyla, a ti buď ze shovívavosti, či ze zoufalosti, že se jinak náruživého bratrance nezbaví, do jednoho sepsali poslední vůle. Dosti bych se vsadila, že svůj dudlík a nočník musel pod nátlakem odkázat i můj dvouletý bratr. Byť je Eman korunovaným nemeblem a packalem rodiny, toto byl z jeho strany docela chytrý tah.

Dědečka jsem si velice vážila. Tak ctnostného, skromného a zároveň tak mazaného člověka byste široko daleko nenašli. Dopustit nedal na Karla Čapka, jehož knihy byly pro dědečka modlou i denním chlebem. Čítával je dokola a dokola, popředu i pozpátku, chronologicky dle roku vydání i

od nejnovějších k nejstarším. Zkratka Čapkomil by byl ještě slabý výraz. Míval takovou zvláštní vlastnost. Věci, které vyřkl, se na první poslech jevily mnohdy zcela prostě, s časem se však objevil jejich skrytý význam, který dědeček těmto slovům přisoudil. Jako kdyby měl všechny tak dobře přečtené. Aby byla jeho velká persona kompletní, bylo by dobré podotknout, že měl velmi ostrý smysl pro humor. Dědeček dlouho věděl, že je nemocen a že mu moc času nezbyvá, tak se mě na to pokoušel nějakým způsobem nenápadně připravit, což v danou chvíli samozřejmě uniklo mým šáleným smyslům. Naposledy, když u nás byl, tak se mazlil s fenkou a poté jí vytkl, ať neseďává na tom parapetu, že bude mít zánět močového měchýře a to prý velmi bolí. Následně si zul stařecké bačkory a začal jimi klepat o sebe. Přes hlasitý dusot podrážek mi řekl, že to je poprvé, ale nikoli naposled, co toto dělá. Až nyní mi došlo, jak to ten lišák myslel. Mrzí mě, že jsem tento druhý neblahý význam klepání bačkor neodhalila dříve.

Snad právě proto, že jsem si jeho osoby vážila, jsem se nesmírně obávala rodinné sešlosti, třebaže za účelem pohřbu. Rodina nejsme nijak rozsáhlá, dokonce nyní již všichni bydlíme ve stejném půleném domku s velkou zahradou, která před nějakým časem byla přepažena vysokým plotem. Ten se ale zhroutil vlivem silného větru, který s sebou sychravý podzim přinesl a učinil tak z klidové zóny zahradní bojiště. V jedné části domu totiž bydlíme já, můj bratr a naši rodiče, ve druhé části bydlí matčina sestra – teta s manželem a synáčkem „kávovarem“ Emanem. Jakmile se ty dvě vidí na nyní spojené zahradě, už se začínou hádat, prskat po sobě jako dvě naježené kočky a nebýt toho, že teta za své dráčky utratí měsíčně velkou část platu svého manžela, jistě by došlo i na pěstní souboj. Snad tato rivalita vznikla tím, že ať se vrátí kamkoli, stále vidí jedna druhou, vidí zahrádku své sestry, neustále si koukají pod ruce, závidí si a snaží se předhánět v nejroztodivnějších věcech. Předměty jejich hádek a malicherných soutěží jsou také kolikrát dosti absurdní. Jednou je to o tom, která má krásnější dýně, která zavaří více okurek či která má více čisto pod gaučem. Ale snad nejkrvavější souboj probíhá právě teď v čase rádobý vánočním. Tetička s maminkou si každá vzala do hlavy, že budou mít lepší vánoční strom než ta druhá. A tak se po bojišti proháněly smrky, jedle i borovice, aby zasytily hlad soupeřících šelem. U tetičky to vypadá, jako by si domů nastěhovala borovici přímo ze Staroměstského náměstí. Naše matka místo kvality vsadila na kvantitu a náš obývací pokoj se v tu chvíli proměnil na les vánočních stromků. Do této místnosti v domě už raději ze strachu nechodím. Myslím, že jsem tam viděla hejkala. Nebo to byl otec, který sténal nad cenou zalesnění, která přirozeně proudila z jeho platu jako kompenzace za to, že on, abych citovala matku, „se jen válí, zavazí a nikdy jí nic nedopřeje“. Člověk by si řekl, že by pomohlo spásný plot opravit, ale to je jen další rozbuškou hádek. Kdo by měl opravu zaplatit? Kdo by nad tím měl strávit čas? Čí je to vina, že foukal ten vítr? V této fázi už verze, že by se jelo padesát na padesát, prakticky neexistuje. Buď jedna odejde s opraveným plotem a hlavou soupeřky, nebo se budou dále kočkovat na sutinách plotu, kterého se nemůže nikdo jiný ani dotknout, aby

nezničil případné důkazy pro soudní líčení. Kež by se tak rozloučení s dědečkem nepřeměnilo v další bitvu této žabomyší války.

Nu a tak se stalo, že jsme po pohřbu v plné sestavě seděli naproti sobě, dvě větve rodu, v dědečkově obývacím pokoji a vyčkávali, co z Emany vypadne. Pomyslnou hranici mezi námi zajistilo dusno, které supějící sestry vytvářely. Hmotnou hranicí byla dřevěná truhla s šachovnicí, na níž dědeček se sousedem často hrával dámu. Jako by stařeček věděl, že tu teď naproti sobě takto usedneme – dva rozkmotřené tábory, černá a bílá, hamižně se snažící dostat na druhou stranu soupeře. Jediným neutrálním účastníkem byla naše fenka, která by se postavila na stranu kohokoli, kdo by se jí pokoušel uplatit kouskem salámu. Více psychicky narušeného psa byste však asi nenašli. Jakýkoli strach by vás mohl napadnout, naše fenka jím jistě trpí, do vínku obdržela celý set. Strach z výšek? Z vody? Aut? Bouřky? Krtků? Samozřejmě nesmí chybět ani strach z odloučení, proto kamkoli cestujeme, musí jít tento „druhý lux na peníze,“ jak jí otec říká, s námi. Nejsem si jistá, jestli ten první jsou jeho děti či manželka, ale někdy je lepší nevědět. A zejména dnes nám ani nevadilo vzít chlupáče s sebou. Přijít totiž z depresivní sešlosti k ještě depresivnějšímu psovi je to poslední, co bychom v takový čas chtěli. Otec sice ráno reptal, že ten lux na peníze do svého čistého auta v žádném případě nedá. Opět jsme si nebyli jisti, zdali má na mysli děti, manželku nebo psa, ale vzhledem k tomu, že poté dodal, že za to, co utratí za žrádlo, hračky, pelechy a odblesování pro tu věc, by už mohl mít auto zbrusu nové, jsme matku jako tu, kterou by otec vézt nechtěl, ze seznamu vyloučili. Protože tedy matka byla na té bezpečné straně barikády, rozhodla se přimluvit za nechtěné cestující, ať už jím byl kdokoli – pes či děti. Proběhla malá výměna názorů, otec do konfliktu přišel se svým názorem a po chvíli odcházel s matčiným. Jeli jsme tedy naším starým autem, ze kterého občas upadla klika, stěrač nebo kolo, kupodivu všichni. Když jsme auto opouštěli, rozprostíral se v něm takový zvláštní zvířecí odér, ne-li zápach. Otci, který si této nemilé skutečnosti samým rozrušením zřejmě nevšiml, jsem to z pudu sebezáchovy ani neříkala, neboť se mu tvořila mírná pěna u úst. Pokousání jsem nechtěla riskovat. Proti vzteklině nejsme totiž nikdo, až na psa, očkování.

Náš notář Eman vnímal tuto úlohu jako svou životní roli, kterou mu tehdy dědeček pravděpodobně svěřil pod stejným nátlakem, jaký bratranec vyvíjel i na ostatní členy rodiny. Pro jednu chtěl účastníky oslnit něčím jiným než skvělým turkem a čistými kávovými filtry. Spíše nežli formální úkon připomínal jeho úvodní zbytečný proslov žalostný výstup propadlého principála v šapitó. Šašek máchal rukama, používal oslovení jako „dámy a pánové, plačící a pse“ a k samotnému dopisu na rozloučenou jsme se dostali až po zhruba deseti minutách tragického aktu Emanova. V psaní se s námi dědeček samozřejmě náležitě loučil a kladl nám na srdce, že nás má rád a že mu budeme jistě do jednoho chybět. Pak ale přešel ke své tajemné mazanosti a já na chvíli

měla opět pocit, jako bych se bavila přímo s ním. „Jsem si vědom toho, mé drahé dcery,“ předčítal Eman zbytečně nosovým hlasem pasáž určenou pro hašteřivou matku s tetou, takže z našeho dědečka udělal spíše mouchu ve sklenici, „že jste se nyní jako hyeny sešly nad mou mršinou a budete usilovat o to, abyste si každá mohla urvati větší kus dědictví než ta druhá. To jediné, co proto přijde do vašich rukou, se nachází ve stolku s šachovnicí. Zbytek nevelkého majetku dle dohody připisuji sousedovic Toníčkoví, jako odměnu za šedesát let jeho výher nad mou osobou v dámě.“ Svě ratolesti dědeček prohlédl naprosto přesně. Jako krvelačné šelmy se obě vrhly na přepážku mezi námi. Západka u hrací plochy cvakla, stolec se otevřel a výrazy hyen byly k nepopsání. Mísilo se v nich zmatení, vztek a nevolnost z pachu rybiny. Ve skryši bylo několik metrů navinutých rybářských sítí. Nadějně vzaly každá za jeden konec a hledaly něco hodnotnějšího, co by se pod záplavou provazů mohlo skrývat. Nic. Sítě bylo to jediné, co jim po otci zůstalo.

Teprve když se na celou situaci dívám zpětně, tak chápu, jaký byl dědeček génius. Poté, co jsme toho dne dravce vzkřísili ze mdlob, se dostavilo ono dlouho očekávané prozření. Nyní měly už jen jedna druhou, neboť tatínek je nepodrží. Podaly si konečně smířlivě tlapy a rozbrečely se každá jako krokodýl, neboť dosti litovaly svého chování, kteréhož musel být svědkem při své poslední návštěvě i dědeček. Naložili jsme tedy všechen zvěřinec – děti, psa i krokodýly do aut a i se sítěmi jsme se rozjeli domů. Sítě dědečkovy byly rozpleteny na jednotlivé provazy a pomocí nich byl symbolicky společnými silami opraven zborcený plot. Tak už jedna druhou každý den přes vysoké latě plotu neviděla, nemohly si koukat pod ruce, co ta druhá dělá, nezkoumaly, která má lepší dýně, protože každá viděla jen ty svoje, a byly spokojené. Dědeček však nechtěl dcery zcela od sebe odloučit, jen chtěl, aby se jedna druhé opět stala vzácnou. Což se také náramně podařilo. Nezřídka přišla tetička k nám na návštěvu, či se naopak matka vypravila na návštěvu k tetě. Nikoli pouze za účelem kontroly, zdali náhodou nemá hezčí vánoční stromek, ale jednoduše ze sesterské lásky. Vesměs to tedy všechno dobře dopadlo. Válečné sekery byly zakopány, otec si liboval, že by třeba mohlo zůstat i něco z jeho výplaty, odečtou-li se náklady za tucty sklenic k zavařování, nejkvalitnější postřiky na dýně a soukromý lesík, nu a Eman si za peníze, které vydřel ze své rodiny na závětech, pořídil malou kavárničku. V Paříži. Dědeček Galén tak jednou prostou sítí zničil továrnu na absurditu a vnesl do našich dnů opět klid, mír a pohodu. Jediný, kdo z toho moc vítězně nevyšel, byla naše fenka Dášeňka. Už asi týden je na antibiotikách, má totiž zánět močového měchýře...